

TARDOS TIBOR
(1918)
TENGERI

A szentséges „kék” szó ott remeg a tájon, s elárasztja erőteljes, habár piciny sugaraival. „Kék”, bűg fel a szín láthatatlan gongja s nyugtalanságot fúj az ifjú tüdőkbé. „Kék”, nyikkan fel a tegnapi hőségben megrekedt homokszemcsék fuvolája. „Kék, kék”, hajtogatja a közönyös égre rajzolódó sok-sok tudatlan hegy-él. Ez a szó hajtja a tutajok turbináit, ő a keselyűk és a delfinek hordozórakétája. Mérhetetlen étvágy repeszi az egymástól távol fekvő tárgyakat, s megvadult metronómként szabályozza a kézből-kicsúszó ellenőrzés, a sziszegve dagadó egészségesedés ütemét.

A világítás neve, sugárba sodort kísértete megkutaszoija a teret, mint a sebben feltámadó késpenge az izmokat. A levegő, jóságos lég-arcával, megismétli a jelszót, s örök-oktondi, örök-iskolakerülő-nyelvén eldadogja: „Kék, kék”; persze valójában azt sem tudhatni, „kéket” mond-e, vagy „léket”, „éket”, „vidéket”, sőt talán szólni se szólt, csak apró égői, világító tücskei rebbentek egyet a hajnal sütőserpenyőjében. Az árnyak rotor-tálcái a nap keresztje felé hajolva felszállnak. Pirinyó azúrscöppek ugornak ki a szerzetből, sarokba vágva szédítő függetlenségüket, s – buzgó neofiták, kecses kis műkedvelők – beállnak ezerszám a rivalda egyszínfényben égő tömegstatisztériájába.

Finom, finom zene szisszen fel a rovarok fény elmetszette gégéjén. Az éj esetei kipillantanak a nagy üveglakon a szabadba, majd vállat vonva visszaiúlnak a játékasztalhoz, veszélyes játszótársaikhoz, az égővöröshöz és az okkersárgához. A fényűző veranda előtt a különben hűséges rózsák megleledkeznek magukról, odavannak. Az orchideák ceruzái, a pálmák szemérmes bibéi szégyentelenül merednek a látha-

tárnak, mely a teljes fejveszettség e perceiben mintha kéznyújtásnyira lenne.

A remény nagy, átlátszó madarai felröppennek, s királyi szárnyukkal, pettyes fénykromoszóma-készletükkel fölé lebegnek az eszük és nemük vesztette, döbrent, csupa-pupilla sokaságnak. Ne menj ki, vándor. Felkél a szél, álompénz csörren csendesen a lég pókháló-vékony erszényében, semmi más. Ne menj ki, vándor, mi indokolná, hogy alátolakodj a kozmikusnál is rosszabb kemény, kemény sugáresőnek: maradj, ne hagyd el sirályodat, mely ott botladoz szelíden odavetve, álmod fekete reklámbársonyan.

Hab lepi el a kézfejet, az esőkabátot, a szem domborulatát... különös hab. Víz az persze, de olyan víz, mely nem csupán vízből és sóból áll. Ismeretlen tárgyak furcsa, nehezen felismerhető moszatjával van teli. Ott sétálsz a tengerparton, s kezéd fejét egyszerre nem tudni miféle enyhe, áttetsző lepedék vonja be, talán moha. Pár lépéssel odébb karmazsin-fátyol tapad kabátszárnyaidra, szegény, átjátszott tengerészkabát-szárnyaidra.

S most egyszerre itt a pikkelybevonat, mert pikkely az, valamiféle állatnak a zöld, apró szemű, hegyes, annyira tapadós pikkelye, hogy szétropogtatva is csak a legnagyobb ügyel-bajjal tépheted le a test felhámjáról. Most pedig, a felsivítő szélben, mikroszkopikus tüskék záporoznak az arcodra, láthatatlan, fájdalmas hegyükkel áthatolnak a ruhán, alábújnak a szemüvegnek, megtámadják a nyálkahártyákat, a nemi szerveket, a test egész felületét...

Ha aztán megfordul a szél, a baj is vele fordul, a magányos parti sétáló baja, mert a szél a nyílt vizek gőzeit fújja rá. Alapjában véve nem gonosz gőzök ezek, alig különböznek a „tengeri levegő”-től, hacsak abban nem, hogy állaguk alig észrevehetően ritkább, ez a piciny különbség azonban mégis megtüszkölteti az embert, alig észrevehetően, afféle belső tüszögéssel.

Meg kell várni, amíg a légritkaság helyébe légsűrűség lép, s a tüszkölés átfordul lassabb, bár szabálytalanabb, némiképp hörgő lihegésbe.

Eme újabb kellemetlenséget nyilván az a hatalmas tömeg apró, átlátszó, ragacsos, puhatestű lény okozza, mely e korai évadban teljesen elárasztja a parti légkört.

De hát észre se veszi az ember, s már el is múlt az évszak, a bosszantóan apró légi jószágok felnőnek, s bizony óriás fejlábúakká, gigászi rákokká fejlődnek. Ezeknek persze már eszük ágában sincs, hogy a levegőben röpködjének, mint csemetekorukban tették. Ott csámborognak az óceán mélységes fenekén, vedlenek szüntelen s csupán levált szívókarrendszerüket, kinőtt óriás páncéljukat eresztik szélnek.

Hanem ezidő-tájt bizony nem érdemes a parton sétálgatni, legalábbis néhány napig nem, amíg elvonul ez a testrészesztés, a folyton feltámadó orkánnak ez a súlyos, sűrű, veszélyes terhe, mondhatni rovarbevonata.

E válságos napok elmúltával az idő meg is javulna, pompás sétaidő támadna, ha nem a nyár következne, s vele a sziklák nyári elmésztenedési folyamata. Semmi különös nem történik a sziklákkal: levetik csupán a télen felgyült mészfölösleget, s levedlett héjukat a kora nyári forgószelekre bízzák. Ezek a kőálarok nem nehezek, de mégis kőből vannak, s ha az efféle üres doboz (üres doboz, de kőből) nekivágódik a fejnek, a hasnak, egészen váratlan roncsolásokat okozhat.

A legjobb várni egy keveset a jövés-menéssel, az utazással, amíg fel-tisztul az idő, ami errefelé a széljárás teljes megfordulásával jár, ekkor kezdődnek az óceáni légszívások. Nagyobb bajtól nem kell már tartani, legfeljebb a túlságosan erős szívóhatás zavar, hiszen nem ritkán egy igásbarom, sőt egy gőzmozdony vonóerejét gyakorolja az emberi testre. Csakhogy ez az erő nem működik állandóan, s ha valaki nagyon ügyel, ellátja magát csákánnyal, biztosító kötéllel, több lépésnyire elkúszhat a magasabb sziklafalak szélárnyékában.

A „szívólég” (ahogyan itt nevezik) végül is elmúlik, s megérkezik az igazi szép napocska, csak itt-ott szomorítja meg egy-egy úgynevezett „földfelhő”, melyben egy csipetnyi vízgőz sincsen: nagy, száraz, kavi-csos földdarabok úszkálnak benne. Felszívódtak a kezdődő kánikulá-

ban, s most bármikor kő- és göröngyzáport zúdíthatnak a járókelő nyakába.

E légköri tömörülések súlya és jellege olyan, hogy az évszak első pár napjában használatos, „sár-ernyőnek”, „rögernyőnek” vagy „kavics-ellenzőnek” nevezett hordozható védőberendezések immár nem nyújtanak ellene kellő védelmet, ezért inkább a város főbb épületei között húzódó árkádok alatt keres mindenki menedéket.

Sajnos, e fedett folyosók épp az évszak kritikus időpontjában szenvedik a legsúlyosabb torzulásokat, a rájuk szakadó földtömeg és a szüntelen kavicsgépfegyvertűz miatt. „Föld ellen földet”, mondják erre féltel, ami azt jelenti, hogy a legtöbben egész nyáron az e célra vájt földalatti alagutakban húzzák meg magukat, s csak késő ősszel merészkednek ki a szabadba.

Mert a késő ősznél tökéletesebb időt elképzelni sem lehet jövés-menésre, persze ha leszámítjuk a „tengeri ujjakat”, vagyis azt a természeti tüneményt, amelynek során a hosszan kinyúló tengeri hullámok lenyalnak egy-egy járókelőt a szárazföldről; ez bizony nagyon gyakran megtörténik, és mindig váratlanul, úgy a part közvetlen közelében, mint a hegyvidék legbelsejében.

Aki semmiképpen sem bírná e meteorológiai kellemetlenségeket, annak ott a hosszú-hosszú tél, az év nagyobbik fele. Igaz, az évszak egész tartama alatt kemény kristályeső esik, hópelyhelyformájú, de ólomsúlyú, gyémánt-kemény kristályok. Persze a valódi veszélyt nem is ezek a különben igen kellemetlen kristályok jelentik, hanem az, amikor egyszerre hirtelen-váratlan tarolni kezd a „fagy-zseb”.

Reggel elmegy hazulról, mínusz tíz-tizenöt fokos hidegre számítva, s az első utcasarkon szembetalálod magad egy ilyen „fagy-zseb”-bel. Az egész nem nagyobb néha egy búzászsáknál, vagy épp egy szélesebb kardnál, hanem a hőmérséklete könnyen eléri a mínusz százötven-kétszáz fokot is. E mozgó (tehát igen nehezen meghatározható helyű) fagyzsebek félpillanat alatt lenyisszantanak egy kart, lerobban-
tanak egy fejet.

Átlátszó, színtelen röptükkel a nyomodban vannak mindenütt, rád törnek akár szemközt, akár oldalról, kitépik a cigarettát a szádból, leméteik az ajkadat a fejedről. Azzal se mehatsz sokra, ha azbesztruhában, szilexisakban jársz, mivel a kénsavval erősen fertőzött téli köd átítat minden védőberendezést, s az ólomkristályok meg a vándorló fagyzebek segítségével végül is szétroncsolja a szervezetet.

Sokszor makulányit sem hagy belőle, hacsak nem a tragikus tartásban megkövesedett, üres „védőruhát”, az emberi könnyelműség eme szomorú emlékművét, mely hosszú sorban ott mered télhosszat, némán, az utcasarkokon, a kapuboltoknak dőlve. Bizony, nem érdemes kijárni e szörnyű időszakban. Beletörődik az ember, s így gondolkozik: jobb lesz, ha megvárjuk, amíg felenged az idő, s megérkezik a színes állathab, a ragacsos túskeeső, persze az sem jó, kellemetlen, de azért ritkán sodorja életveszélybe a lakosságot.

Szép szokás a nyílt tengeren a csokordivat. A szabvány születésnap, évfordulói s egyéb édeskés figyelmeskedéssel ellentétben a hajón igazi, szívből fakadó megajándékozásra kerül sor. A parttól bizonyos távolságra az utasközönség és a hajó legénysége csokrokat nyújt át egymásnak, mégpedig rang- és nemi különbség nélkül mindenki. A gálás ajándékcsokor nem feltétlenül áll virágszálakból. Bizonyos értelemben önként keletkezik, vagyis nem szedik, nem vásárolják, s olyan tárgyakat tartalmaz, amelyek éles fényt vetnek az ajándékozó érzelmeire a megajándékozott személyt illetően.

Az egyik matróz gyönyörű rózsacsokrot visz éppen a tizenhetes kabinban lakó bájos fiatal lánynak. Közben összetalálkozik felettesével, a közismerten undok másodparancsnokkal. Mit van mit tennie, átnyújtja a csokrot a szembejövőknek.

Csakhogy nem feltétlenül rózsacsokor az már: ragacsos szalaggal átkötött ráklábgűjtemény, vagy szögesdróttal egybeeszkábált útilapu- meg kutyatej-kiállítás... A nők is, valahányszor csak rákerül a sor, csokrot nyújtanak át a férfiaknak. Itt jön a tizenhetes kabinbeli szőke, karcsú, nevetős lány, ruganyos léptekkel, szép cserép fekete tulipán a

kezében. A négyes kabin utasa, javakorabeli rokkant úriember, aki nyilván köszvényének gyógyíttatására utazik külföldre, az útjában áll. Megkapja a szép szőkétől a cserepet, csakhogy az a cserép gyanús, gyanús nedveket választ ki, s belsejében ismeretlen eredetű különös nyüzsgést-mozgást tapasztalni...

Az aggastyán lekötelező mosollyal fogadja el az ajándékot, mindjárt viszonozza is, értékes gyűrű övezte nagy címletű bankóköteggel. Aztán, amikor a csokor-szélességen áthaladtak, a hajók továbbhajóznak, az utasok tovább tesznek-vesznek, mintha mi sem történt volna, mintha nem is éltek volna át azt a délelőttöt, vagy délutánt, amikor mindenki nagyon udvarias, nagyon őszinte volt a másikkal.

A víz-zárat érdekes természeti tüneteknek tartja a külföldi, hanem a nyílt-tengeri hajósnak sok kellemetlenséget okoz, mivel nem csupán látcsővel csodálja meg, hanem naponta közelről is szembenéz vele.

„Víz-lugas alatt nem lehet vacsorázni” – így szól a tengerészmondás. S igazat mond, mert e kecses nyílt-tengeri képződmények több millió tonna vízanyagot tartalmaznak. Ami tengerészeink vállalkozó szellemét illeti, ők minden képződménybe belevágnak. Az ilyesféle „vakmerőséget” parancsolóan előírja foglalkozásuk. Hogyan szakadhatnának el különben a parttól, hogyan kerülhetnének ki másként az óceánra, hiszen ott mered, a partvonaltól harminc-negyven kilométernyire, a rengeteg vízbarlang, a vízlugas, a vízsövény meg az égbenyúló sós-víz fal.

Az összeomlás nem gyakori. Szerencsére, mivel egy-egy vízlugas végighajózása – a partról kecses-finom ködfüggöny csupán – több órát kíván, igen keskeny átjárók esetén pedig egy vagy több napot vesz igénybe. Sem a képződmények, sem a közöttük átvezető vízi utak nem

állandó jellegűek. „Vízzárhoz nincs vezető” – tartja egy másik tengerészmondás. Ki kell választani az átjárót, behatolni a mélyére, a lehető leggyorsabban elhagyni, ennyi az egész. Az itteni nyílt-tengeri hajóskapitányok mind hozzászórtak.

A vízzár átjáróin nemcsak hogy rendszeres a forgalom, hanem az idegenforgalmi főszezonban, karácsony és húsvét közt álrakománnyal töltött különleges járatokat indítanak a parti luxusszállodák erkélyeinek messzelátóval felfegyverzett külföldi vendégei mulattatására. Boldogok, ha láthatnak egy-egy hosszabb, kalandosabb áthatolást; egy-egy vízsövény-áttelepülés napokig foglalkoztatja őket; ha pedig bekövetkezik a ritka, de néha mégiscsak előforduló beomlás; akkor – főként ha kissé látványosabb hajótöréssel is párosul – ezer meg ezer látogató árad oda a világ minden részéből.

Hajósnép vagyunk; nálunk minden tengeri úton megy végbe, még a szerelem is. A Ciamodo napján, tavasz kezdetén, a falvak ifjúsága felvirágozza magát, s hajóra száll. Amint távol kerültek a parttól, a lánybárka is, a fiúké is, sok-sok törékeny lélekvesztőt bocsát a vízre s a vidám ifjúság a hullámok hátán találkozik. Találkozásról beszélni persze túlzás, főleg ebben az évszakban, s különösen az ünnep időpontján, amikor is a tenger általában hallatlanul viharos.

Tombolnak az elemek, a hullámok hátukra kapják a lélekvesztőket, a fiatalok boldog s egyben kétségbeesett integetéssel értekeznek egymással. Az anyabárkák hangszóróiból érzelmes muzsika árad, elnyomja az orkán vad szavát, s azoknak a halálkiáltását, akiknek a csónakja felborult, s maguk a hullámsírba vesztek. Leszáll az est. A nagy hajók reflektora búcsúzóul végigpásztazza a tengert, a bárkák elpöfögnek. A szépséges, magányos nász kezdetét veszi a nyílt tengeren. Egész éjszaka tart, gyakran még másnap reggel is.

Aztán délutántájt, egy vagy két tucat törékeny lélekvesztő köt ki a homokparton, fáradt, de boldog ifjú utasaival. Rendkívül viharos idő esetén a visszaérkezők száma, két-három párra korlátozódik. A nagy menyegző után a környék minden vízijárműve kifut a nyílt tengerre, hogy összeszedhesse a majdnem mindig kettesével összeölelkezett tetemeket. Száz és száz halott párt halásznak ki a vízből. Ikerkoporsókba temetik őket, nagy pompával, azon a napon s azon a helyen, ahol és amikor a megmenekült pár esküvőjét tartják.

„Ne hizlaljuk meg a Pi-szardíniát!” Ilyen feliratú alumíniumtáblákat látni minden tizedik lépésnél, a tengerparton. A partok mentén hemzsegő, általában kicsiny és ártalmatlan halfajtáról van szó, mely azonban ha meghízik, rendkívül megvadul, súlyos közveszély okozója. A rémes férgek meghízását különleges előjáték előzi meg: a gerincükön végighúzódo taréj nagy gyorsasággal, hatalmas méretűre nő.

Szemlátomást gyarapszik, élénkvörös lesz, majd meglilásodik, s afféle laza bőrköpeny módján körülkanyarintja a halacskát. Ekkor kezd nőni maga a jószág, s néhány nap, néha pár óra múlva hatalmas, gömbölyded idomokkal kerül ki ragacsos fedőköpenye alól, mely közben bársonyfeketére fordult, beláthatatlan naggyá nőtt, s nekidagadva csattog a szélben. Ilyenkor látni azokat a minden képzeletet felülmúló gyászos vitorlásversenyeket, amelyekben a sebesség és a résztvevők száma messze meghaladja a sporteredményeket (e halak mindig legalább ezres csoportokban híznak meg, s száz mérföldes sebességgel haladnak).

Nem valami biztató látvány, amikor fekete Armadájuk megjelenik a látóhatáron: a partlakók közt mindig hatalmas pánikot kelt. Pusztító járásuk páratlan, fogacskáikkal néhány másodperc alatt összerágnak minden eléjük kerülő élő-t-holtat, szerves vagy szervetlen holmit, vásznat, kötélzetet, élelmiszert, legénységet, zászlót, üveget, hálót, szigonyt és mólót. Még csak gondolni sem lehet arra, hogy végezzen velük az ember, fittyet hánynak a legpontosabban irányzott golyókra, a közvetlen közelből rájuk dobott bombára is.

A lövedék ugyanis elkerüli az igen kövér, de azért nagyon piciny testet, s általában csak az óriási tarajvitorlát éri, az meg eléggé érzéketlen része a halnak, a rajta ütött seb azonnal beforrad; ezenfelül a megtámadott halcsoport örületesen megvadul, nekitámad a legjobban felszerelt hajónak is, ezerszeres erővel dúl és pusztít. E szardíniafajtától csak úgy lehet megmenekülni, ha nem hizlalja meg az ember, vagy ha lefogyasztja (mert mindkét módszer lehetséges, habár a második lassabb és költségesebb mint az első). Ezek a halak krétától és műanyagtól híznak meg a legjobban (az ország krétás, mészköves partszakaszait bulldózerek segítségével le is gyalulják, csak sajnos a tengerbe

véletlenül bedobott legkisebb iskolakréta-csutka is elég ahhoz, hogy több tízezer Pi-szardíniát kövérré hizlaljon).

Persze bizonyos fűszerfajták, így a szerecsendió, babérlevél, meg egy déligyümölcs, a grapefruit valamennyire lefogyasztja a halakat, s a megfelelő, elég hosszúra nyúló kezelés során szinte nevetségesen megszélídnének: a kis sovány összetöppedt halacskák végül kézből esznek és cirógatásra nyújtják hátukat, édes, ártalmatlan hátacskaikat, melyen a piciny, szinte mikroszkopikus tarajos kitüremlésen kívül semmi sem emlékeztet a furcsa kis pernahajderek egykori s eljövendő kalandjaira.

Vízzel iszod a boldogságodat, mondják az idevalósiak. Tengervízzel persze, mert másféle víz itt nincs. Mindenki megszokta már, s meg is emészti. Különben sem közönséges ez a tengervíz. Összetétele a part különböző pontjain lényegesen eltér egymástól, sőt faluról falura is változik.

Varibban gazdag alga tartalmú, kitűnő vizet isznak, mely éhét-szomját oltja a fogyasztónak, s meg is nyugtatja. A környék lakóinak sosincs pénzgondja, mindenki kövér, egészséges és jószágos; varibi emberbe belekötni nem lehet, mert ha a legcsekélyebb jelét látja is a rosszindulatnak, fogja magát, megfontolt csapásokkal kievez a tengerre, s onnan csak a legritkább, legízletesebb halfajtákkal megrakodva tér vissza, abból aztán mosolyogva megkínálja ellenfelét (ha ugyan ez utóbbi elég türelmes ahhoz, hogy kivárja a sokszor hetekig elhúzódó béke-halászat végét).

A Forzu-öböl lakóinál egészen más a helyzet. Vöröshínáros vizük nyugtalanítja, sőt felbőszíti a fogyasztót: az öböl lakói a legártatlannabb megjegyzésre is kést rántanak s már döfnek is; a partot pazar sebészeti klinikasor szegélyezi, tele sebforradásfejű férfiakkal és nőkkel, akiket kényszerzubbony segítségével hetekig, néha hónapokig visszatartanak a vízivástól.

Hageat városában viszont, nyilván az ottani víz rossz illatú, de ízletes moszattartalma miatt, mindenki mindig szerelmes. Itt a nemiségen, a

csókon, a simogatáson és a közösülésen kívül más téma nincs, s a legnagyobb elővigyázatossággal kell érintkezni a helybeliekkel, mert a szavakról villámgyorsan áttérnek a tettekre. Figyelemre méltó körülmény, hogy szerelmi képességük szinte kiolthatatlan, s partnerüket csak akkor bocsátják el, amikor a maguk vágya lelohadt: az éhhalál, a szomjan pusztulás, az álmatlanságba-gebedés és a rohamos agyonsorvadás sokszoros veszélyének teszi ki magát köztük a tájékozatlan idegen.

E város csak fegyveresen látogatható, s páncélautófélelkből szemlélhető, amelyeknek tornyaiból ibolyaoldatot fecskendez szét egy szerkezet, mert ezt az illatot nem szenvedhetik a helybeliek.

Siazitagban másfajta víz iható: meggyógyítja a fogfájást, de fogyaszt is: nádszál sovány lesz tőle mindenki. Friatakban furcsa szerv fejlődik ki a város lakóinak hátán, olyan, mint egy kis pótkéz: nyilván a helybeli víz gazdag klorofilltartalmának tulajdonítható.

Ciardapban mindenki búsul, igen-igen búsul és zokog. Fenyonvban elnőiesednek, a férfi is sipákol, a test szőrtelen, hanem óriás emlő keletkezik mindkét nembelieken, elborítja a mellet-hasat-feneket.

A Kipatta-beliek sohasem fáznak: csak felhajtanak egy pohárka helybeli tengervizet s pucéron szembenéznek a legzordabb évszak legészakibb szélviharával; így hát elkótyavetyélik a ruhájukat, s áruba bocsátják a környék minden erdejét, elvesztegetik az építőanyagot, nyakára hágnak házuk tetőszerkezetének, ajtó-ablakának, s népes gyerekkíséretükkel boldogan, szabadon, sose-fázva éldegélnek a parti jeges homokpadokon.

Selmiogban szembajosak, üvöltenek. Pmirttirben feledékeny mindenki, a fejszét az erdőben felejtí, nagy csizma- és ajtó-eltévesztések vannak: a lakosság egy része, tévedésből, a más házában él, a más feleségével.

Siomusuleban oly gyorsan növekszik a gyermek, hogy serkenése szabad szemmel megfigyelhető; a hároméves fiúcska apja ruhájában jár, a nyolcéves gyermek csak kétrét görnyedve léphet be az ajtón. Igaz,

hogy az ajtó itt nemigen magas, mivel a felnőtteknek nem kell nagy: egy bizonyos életkor után kezd összemenni mindenki, harmincévesen tíz-húsz centimétert veszít a magasságából, ötvenéves korig másfél métert.

Ebben a faluban nem is hal meg senki, legalábbis nem észrevehetően és nem olyan értelemben, hogy el is kellene temetni: hatvanéves életkorban – hacsak el nem költözik onnan és abba nem hagyja a helybeli víz ivását – olyan kicsi lesz, hogy a legkisebb ballépés is végzetessé válik, s az aggastyán végleges eltűnését vonja maga után.

A fiúi szeretet előírja a tárgylemez használatát a szülői élet meghosszabbítására, az értekezés ettől fogva mikroszkóp segítségével történik. Sajnos azonban egy idő után már az ultramikroszkópon is csak amolyan elmosódó csillámlást látni, s a család teljes bizonytalanságban marad. Mi történt? Valami ki nem szűrhető vírus betolakodott talán a tárgylemezre, s lenyelte nagyapát?

Lelkiismeretének megnyugtatóására kissé megtörli az ember az üveglemezt. Persze az nem sokat segít: ilyenkor mondják az illetőről, hogy „meghalt”, s kiállítják a nevére a gyászjelentést, mely több milliószor nagyobb, mint maga az elhunyt személy.

Kariba, Tiában vesebajos mindenki, s éjt-napot egybetéve vizez; Sobirabankában ellenállhatatlan erő vonzza a lakókat az állatvédő egyesületekbe; Gelehpben lineáris egyenletekkel bűvészkedő számrejtvényeket tesznek fel, mert mindenkinek különlegesen fejlett a számolóérzéke. Ahány partvidék, annyi szokás és annyiféle alkat. Mindez mégis egyetlen nagy nemzetet képez, mely ugyanazon a nyelven beszél, a büszke Partlakó-névre hallgat, tökéletes nemzeti jelleg ruházza fel mindenütt, kivéve azt az itt-ott jelentkező néhány kóros eltévelyedést, mely a hatalmas, eddig még orvosolhatatlan víztani különbségeknek tulajdonítható.

Marin-Dynamic, ott jön a Marin-Dynamic! ... Érkezése mindig hatalmas izgalmat vált ki a partlakókból. Kicsinye-nagyja lerohan a homokpadokra, s tágra nyitott szemmel, nagy-csivítelve, hanyatt-

homlok be a habokba. A Marin-Dynamic remek, a Marin-Dynamic ritka-csodálatos, utánozhatatlan!...

Kapkodva iramodnak előre, hátha hozzáérhetnének egy ujjal, hátha meg is foghatnák, alája úszhatnának, valahogy megbabonázhatnák, s akkor megáll a szerkezet, a nagyszerű jószág az övék lesz, csak az övék I...

Hiába minden, mert a remek Marin-Dynamic, sűrített légpárnáira támaszkodva, fölényesen és megérinthehetetlenül tovaúszik a nyílt-tengeri szigetek övezetében, mást nem hagyván maga után, mint rosszulrobbant kőolaj átható szagát, néhány színes ezüstpapírt, s pár használt óvszerhólyagot. Mekkora csoda, milyen nagyszerű mégis az a hajnal – mert a jármű mindig hajnalban bukkan elő – s mennyi minden mesélni való lesz majd a szárazföldieknek, e béketűrő, nagykendős rokonoknak, akik annyira szeretik hallgatni, hosszú téli estéken, a tűzhely mellett, a partlakó-sógorság szapora, lelkes fecsegését.

Ne csacsiskodjunk, nemcsak halászok élnek itt. Van itt jó egypár más foglalkozású egyén is, méghozzá a javából!... Vegyük például a vízfodrászt, üzlete mindig zsúfolt. Most lép be épp egy csinos kis barna, csokolom hölgyem, pár perc az egész, pár fejem van csak hátra. Addig tessék talán frizurát választani. Ezt a hullámosat, természet után véve, nagyon viselik. Vagy ezt az oldalt-spricceltet, egy kis sóval, pár szál tengeri fűvel a homlokon? Ha rám hallgat viszont, itt ez az édes harmadik: sima barázda a kormányfélen, kettészelt hullám az orrnál.

Vagy nézze ezt: Vihar, Boliprir kreációja: körös-körül háborgó habok, konty, benne kettétört árboc, tépett vitorla. Hanem ezt szíveskedjék itt megnézni hölgyem, kíváncsi vagyok rá, mit szól hozzá: „Szerencsés halászat”, Scik kreációja, élő halacska keresztben a fejtetőn, minden pikkely tíz-húsz hajszállal odahurkolva, így a kis jószág tökéletes mozdulatlanságra van kárhoztatva, kivéve határtalanul mulatságosan ható kétségbeesett szemjátékát. Hogy ottpusztul, s hogy hölgyem feje tetején oszlásnak indul?... De drága asszonyom, világos mint a nap, egy frizura nem tarthat örökké. Mi kialakítjuk, nagys-asszonyom,

elmegy vele ide-oda, színházba, aztán vissza méltóztat jönni s mi újra berakunk, igazítunk.

Ha hölgyem kívánja, tartós-hullámra megcsinálom. Csak akkor ne tessék nagyon sietni, tetszik tudni, milyen hosszú egy-egy szárítás. A halacska nem nagy, de igen szívós: asszonyomat addig nem engedhetem el, míg el nem száradt rendesen a hajában. Akkor a szem kijön, parancsoljon, helyette gyönyörű üveggombok jönnek be, ez a kék tetszik? ez a zöld? – Mert errefelé nemcsak halászok élnek.

Persze való igaz, hogy furcsa mesterségük hatása alaposan érezhető a többen is.

Ha fővárosunkba érkezik, foglaltasson szobát az Alga-Nagyszállóban. A kiszolgálás kitűnő, a konyha remek. Kapjon az alkalmon, s ne törődjék semmi mással. A nyugtalanság nagyon megrontja az ott-tartózkodás örömeit. Egy külföldi illető, a szálló vendége, túlzott érdeklődést tanúsított az expresszfelvonók rendkívüli gyorsasága után. Felment az épület harmincadik emeletére, behatolt a tető alatti csarnokba, ahol csaknem száz méter hosszú medencéket talált, halak tízezrei rajtoltak benne egy hosszú acélkötél végéhez kötve, melynek másik végén az expresszlift szekrénye függött.

Az idegen úrnak ez annyira kedvét szegte, hogy sértődötten távozott a szállóból s visszautazott hazájába. – Egy külföldi hölgy felhajtotta a vastag, rugalmas folyosói futószőnyeget, s felfedezte, hogy bálnabőr-ről van szó, s hogy a bőrön maradt húsz centi vastag szalonnarétegben elképzelhetetlen mennyiségű féreg nyüzsög: odalett a vakáció öröme. – Egy forró égövi születésű férfi különlegesen meleg pót-derékaljat és pót-dunyhát kért éjszakára; megkapta, de ahelyett, hogy szép csendesen magára terítette volna, felfejtette a takarók varrását, rájött, hogy belsejünkben érrendszer lüktet, s abban forró, ragadós folyadék kering.

A további itt maradás fabatkát sem ért, óriási útiköltséget dobott ki az ablakon. – A kiszolgálás elsőrendű a Nagyszállóban, amit a vendég szemé-szája megkíván, azonnal megkapja, hanem a szárazföld belsejéből érkezett egyik kereskedelmi utazó fejébe vette, hogy a személy-

zet bakancsaiban nincs láb, s hogy amit mi az arcuknak tartunk, az nem más, mint tengeri fűvel kitömött gumiálarc. Komoly, és mondjuk meg, kevésbé gyümölcsöző erőfeszítéseket tett, hogy rájöjjön az úgynevezett titok nyitjára, amivel, a tartós álmatlanságon kívül, csak azt érte el, hogy legjobb kötéseit elmulasztotta.

Egy másik vendég csillagászati összegű kártérítést fizetett, százszámra törte össze ugyanis a szállóberendezéshez tartozó meissen porcelántálakat és -tányérokat, mondván, hogy azok belsejében élő tengeri bolhák ugrálnak, s ezt ő maga látta volna egy véletlen edényeltörés alkalmával. De hát mint ahogy ő nem talált bolhát, úgy nem talált fókát az a másik illető sem, aki azt állította, hogy saját szemével látta a pincében egy csomó ilyen ártatlan víziállat élve nyúzását, s hogy vad kínvonaglásuk fedezné, nem tudni miféle szellemes szerkezet áttételével, az egész létesítmény villamosáram-szükségletét.

Az ilyen „vendégurak” mesterkedései egy-kettőre lelepleződnek, s szerzőik a távozás hímes mezejére léphetnek, így kell ennek lennie. Ha ön az Alga-Nagyszálló lakója, lakjék nyugodtan. Kapjon a kitűnő alkalmon, s ne foglalkozzék a részletekkel. Ha a város kivilágított látképét szemléli az ablakból, fogadja el, hogy ablaküvegen néz át, ablaküveg az, semmi más; és ha megfürdik, fogadja el meleg víznek, ami a csapból a kádba fröccsen: egyszerű meleg víznek. Akkor igazán jól érzi magát, s kitűnő emlékekkel távozik.

Párizs, 1965.

(Nyugati Magyar Széppróza Antológiája, EPMSZ, 1982)